

О.В. Жилякова

МОЖЛИВОСТІ РОЗВИТКУ ДЕЯКИХ ВИДІВ СТРАХУВАННЯ В УМОВАХ ФІНАНСОВОЇ КРИЗИ

Проаналізовано основні тенденції на ринку страхових послуг, виявлено можливості розвитку деяких видів страхування в умовах фінансової кризи.

Проведен анализ основных тенденций на рынке страховых услуг, выявлены возможности развития некоторых видов страхования в условиях финансового кризиса.

The analysis of major trends in the market of insurance services, identified opportunities for the development of certain types of insurance in the financial crisis.

Постановка проблеми у загальному вигляді. Вплив фінансової кризи на страховий ринок можна прослідкувати на базі порівняльного аналізу показників діяльності цієї галузі за 2008 та 2009 роки. У першому кварталі 2009 року в порівнянні з аналогічним періодом 2008 року динаміка показників страхової діяльності свідчить про такі тенденції:

- на 18,8% знизилася кількість укладених договорів (за винятком договорів обов'язкового особистого страхування від нещасних випадків на транспорті, їхня кількість в 1 кв. 2009 р. становила 130 094 399 одиниць і також знизилось на 18,5%), при цьому, кількість договорів, укладених з фізичними особами, знизилось на 11,4%, а договорів з юридичними особами – на 43,2%; до 5% знизилась страхові виплати: валові страхові виплати впали на 2,3%; чисті страхові виплати – на 5%;

- більш ніж удвічі, у порівнянні зі страховими виплатами, скоротились обсяги страхових премій: на 12,7% знизилась валові страхові премії; на 15,3% – чисті страхові премії;

- на 9,1% знизилась обсяги перестраховування, у тому числі обсяги премій, сплачених на внутрішньому ринку на 7,1%, на зовнішньому – на 17,8%;

- на 4,1% (або на 19 компаній) збільшилась кількість страхових компаній. На кінець 1 кварталу 2009 року загальна кількість страхових компаній становила 477, у т.ч. 75 компаній страхування життя (збільшилось на 6) і 402 ризикових страховика (збільшилось на 13 СК).

Такі тенденції свідчать про необхідність суттєвих змін як у структурі самого ринку страхування так і у асортименті страхових послуг, з метою стабілізації ринку.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблеми страхування фінансово-кредитних присвячені праці багатьох закордонних і вітчизняних учених, серед яких варто виділити дослідження П. Самуельсона, Х. Ламперта, О. Евтуха, В. Кудрявцева, Е.Курдявцевої, К. Паливоди, В. Грушка, В. Кравченко, О. Пилипченко, М. Логінова, Л. Доңцової, Т. Ковальчук, А. Циганова, О. Серпунько й багатьох ін.

Мета та завдання статті. Метою дослідження є виявлення видів страхування, що за основними показниками діяльності страхового ринку є найбільш сталими до впливу фінансової кризи та розкриття перспективи їх подальшого розвитку.

Виклад основного матеріалу дослідження. На наш погляд на особливу увагу у сучасних умовах заслуговують види страхування, що покривають фінансово-кредитні ризики.

З точки зору взаємовідносин між боржником та кредитором можна виділити такі види страхових послуг, які здатні адекватно обслужити потреби сторін кредитної угоди:

- 1) фінансовий кредит:
  - страхування відповідальності позичальника за непогашення кредиту;
  - страхування кредитів (страхувальником виступає кредитор);
- 2) авансовий і товарний кредит:
  - страхування комерційних кредитів;
  - страхування на випадок невиконання зобов'язань контрагентом;
- 3) гарантований кредит:
  - страхування виданих та прийнятих гарантій (порук);
  - страхування заставленого майна [1].

У практиці страхування за кордоном кредитне страхування частіше стосується різних сфер діяльності й тісно пов'язане з іншими видами страхування. Залежно від місця й причин виникнення кредитного ризику виділяють такі види кредитного страхування:

- фінансових кредитів;
- товарних кредитів;
- кредитів під інвестиції;
- споживчих кредитів;
- кредитів, виданих під заставу;
- виданих та прийнятих гарантій (порук);
- кредитів довіри.

Українські страхові компанії активно просувають на ринку послугу страхування кредитів. По даним Держфінпослуг, у I кварталі 2009 року збір премій вітчизняних страхових компаній скоротився на 12,7% у порівнянні з аналогічним періодом минулого року.

За перші три місяці 2009 року премії по полісах зменшилися практично по всіх видах послуг:

- у страхуванні фінансових ризиків – на 47%
- страхуванні наземного транспорту 28,7%
- страхуванні майна – на 10,3%

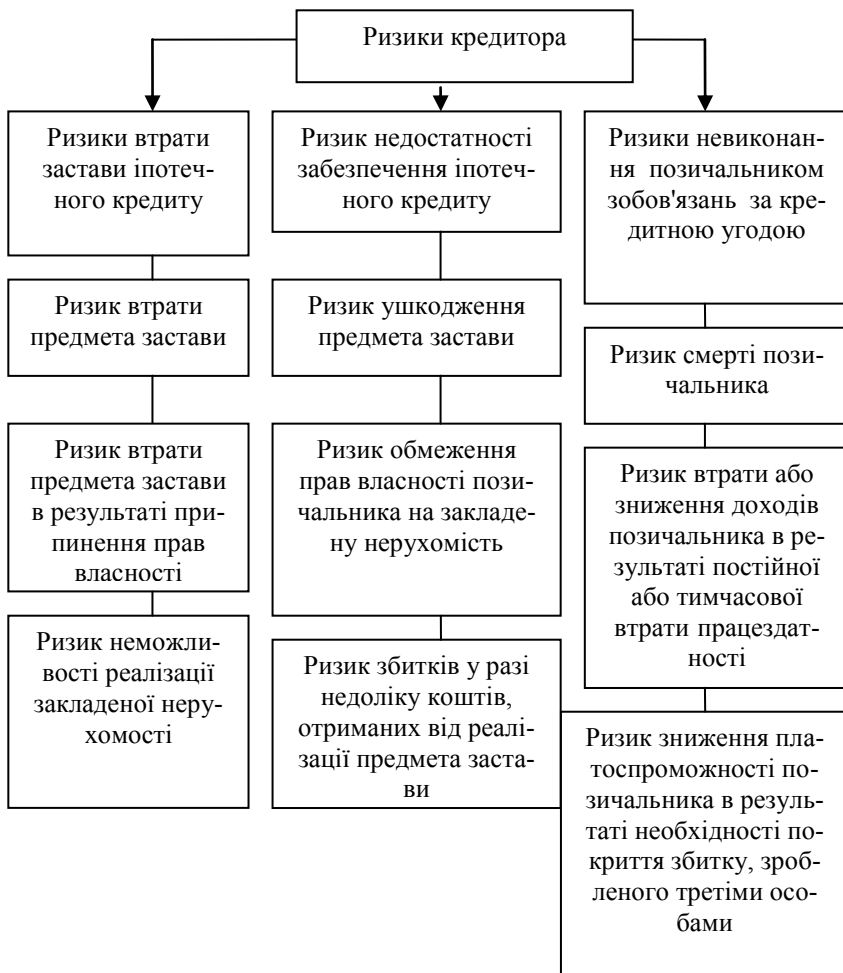
Ріст був зафіксований лише в медичному страхуванні (на 5,86%) і в страхуванні кредитів, до цього ж цей сегмент ринку збільшився на 217,9% – до 793 млн грн проти 249,45 млн грн у першому кварталі 2008 року [2].

Аналітики припускають, що у I кварталі 2009 року позики здебільшого страхували банки. Це дозволяє фінансовій установі позбутися від неякісної заборгованості, очистивши баланс і знизивши розмір необхідного резервування під проблемні позики. У цьому випадку банк страхує свій кредитний портфель, що дає йому можливість при настанні прострочення по кредиту одержати страхову виплату від страхової компанії і списати проблемну заборгованість зі свого балансу. Далі з боржниками працює страхова компанія, що, відповідно до більшості страхових договорів, може стягти з позичальника погашену за нього частину кредиту.

Такий вид страхування не можна віднести до класичних видів страхування, оскільки оцінити ризик неповернення позики страхової компанії досить складно, особливо якщо банк страхує не позику конкретного позичальника, а кредитний портфель. Тобто поки кредитне страхування в Україні – схемний вид бізнесу, і займаються ним в основному об'єднані з банками страховики.

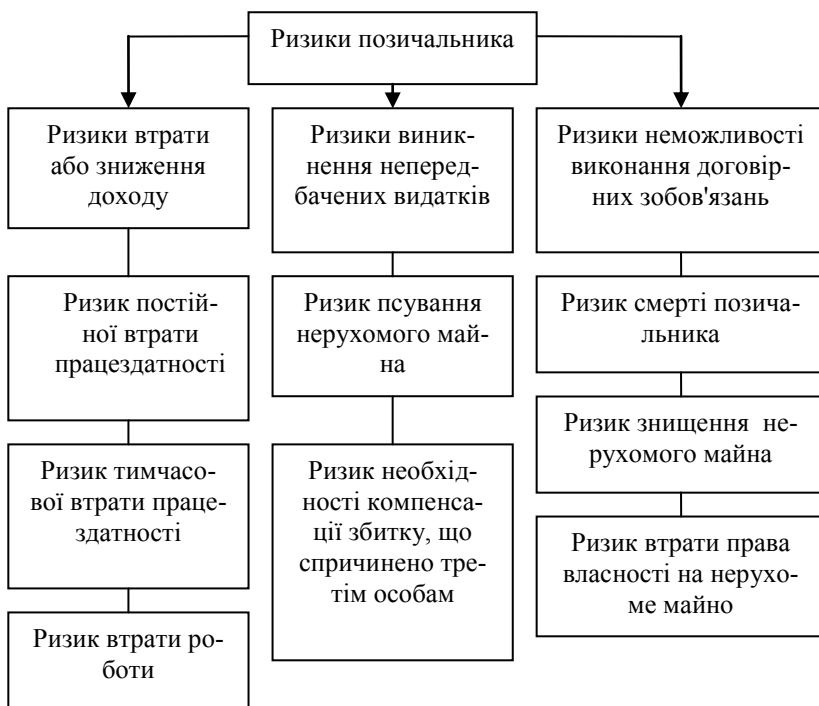
Організація взаємин між страховими компаніями й кредитними організаціями в рамках іпотечного страхування сприяє інтеграції банків і страхувальників, створює нові форми взаємин між фінансовими інститутами, сприяє розвитку національного фінансового ринку.

Управління іпотечними ризиками за допомогою технологій страхування визначає необхідність їхньої ідентифікації й класифікації за певними ознаками. Іпотечні страхові ризики можуть бути структуровані залежно від суб'єктів, які піддаються ризику, і поділяються на ризики кредитора й ризики позичальника. Класифікація страхових ризиків кредитора представлена на рисунку 1.

Рисунок 1 – Класифікація страхових ризиків кредитора при здійсненні іпотечного кредитування житла [3]

Страхові ризики позичальника іпотечного кредиту аналогічні ризикам кредитора, але групуються за іншими ознаками. Ризики позичальника пов'язані з неможливістю виконання зобов'язань за кредитним договором. Ризики позичальника показані на рисунку 2.

Рисунок 2 – Класифікація страхових ризиків позичальника іпотечного кредиту [3]

Програма іпотечного страхування розробляється відповідно до вимог кредиторів і фінансових можливостей позичальника. Мета програми – забезпечити максимальний захист майнових інтересів позичальників і кредиторів від ризиків, пов'язаних з іпотечною діяльністю.

Під час видачі кредитів банки в обов'язковому порядку страхують заставу, часто - самого позичальника від нещасного випадку або його життя, для іпотеки часом застосовують і страхування титулу (покриття ризику, пов'язаного із втратою права власності або його обмеженням у частині володіння майном). Проте не виключено, що в майбутньому в розряд якщо не обов'язкових, то хоча б рекомендаційних увійде страхування позичальників від втрати роботи.

У ситуації коли банки знову вийдуть на стабільний режим кредитування, можливо, що страхування від безробіття увійде в обов'язковий перелік страхових продуктів якщо не в усіх, то в багатьох кре-

диторів, причому в першу чергу при здійсненні іпотечного кредитування житла.

Висновки. Таким чином дослідження свідчать про те, що страхування кредитних ризиків вже на сучасному етапі зарекомендувало себе як досить популярний вид стахування, а усі представлені ризики позичальника і кредитора у разі здійсненні іпотечного кредитування можуть бути перспективними з точки зору розвитку страхового ринку в період виходу з економічно-фінансової кризи.

Список літератури

1. Говорушко, Т. А. Страхові послуги [Текст] : навчальний посібник / Т. А. Говорушко. – Київ : Цент навчальної літератури, 2005. – 400 с.
2. Руденко, В. Страхование кредитов. Особенности украинского рынка в 1 квартале 2009 [Электронный ресурс]. – Электрон. текстовые данные // Контракты. – [Цит.2009 13 июля]. – Режим доступа : <<http://forinsurer.com/public/09/07/13/3836>>.
3. Серпушко, О. Система страховой защиты от рисков ипотечного жилищного кредитования [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <<http://books.efaculty.kiev.ua/str/articles/1/>>.

Отримано 30.09.2009. ХДУХТ, Харків.
© О.В. Жилякова, 2009.

УДК 658.8.012.12:686.86

К.А. Корженко, асп.

МАРКЕТИНГОВІ ДОСЛІДЖЕННЯ ПОВЕДІНКИ СПОЖИВАЧІВ НА РИНКУ КАНЦЕЛЯРСЬКИХ ТОВАРІВ

Шляхом маркетингового дослідження визначено основний сегмент споживачів, на який необхідно орієнтувати напрямок торговельної діяльності. Запропоновано заходи для залучення нових та утримання постійних споживачів. Визначено принципи, що відповідають критерію максимізації попиту, а також відображають специфіку концентрації і структури споживачів.

Путем проведения маркетингового исследования определен основной сегмент потребителей, на который необходимо ориентировать направление торговой деятельности. Предложены способы привлечения новых и сохранения постоянных покупателей. Определены принципы, которые отвечают критерию максимизации спроса, а также отображают специфику концентрации и структуры потребителей.

By conducting a marketing study determined the basic segment of users, toward which it is necessary to orient the direction of commercial activity. The meth-